

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

Drawing the sidelocks – the Jewish-Yemenite image in the Hebrew-Israeli culture and art - 12868

Last update 14-02-2019

HU Credits: 2

Degree/Cycle: 2nd degree (Master)

Responsible Department: Jewish & Comp. Folklore Prog.

Academic year: 0

Semester: 2nd Semester

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: Dr. Carmela Avdar

Coordinator Email: chitta@012.net.il

Coordinator Office Hours: Tuesday 14:00-15:00

Teaching Staff:

Dr. Carmela Avdar

Course/Module description:

Since "Aliyat Tarmab" (the immigration of Jews from Yemen to Erez-Israel in 1882), artists and writers used the Yemenite image as a model of the authentic or biblical Jew in the Zionist ideology. This image appears in painting and literature and performances arts. Their skills as jewelers and embroiders and their talent as dancers and singers were used in developing national culture. Recently this image was questioned in public by the media, and requires reanalysis against the reality of the Yemenites' life.

Course/Module aims:

To present images of Yemenit Jews, to analyze them and to understand their meaning

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

Analysis of images

Attendance requirements(%):

obligatory

Teaching arrangement and method of instruction: Lecture , discussion

Course/Module Content:

Nationalism, romantic movement and orientalism

Yemenites - images and stereotypes

Traveling to Yemen, Yemenis coming - meeting between Yemenite Jews and Western Jews

To paint the Yemenite side-locks as a biblical model in painting and sculpture

The Yemenite voice and step - the performing arts

Required Reading:

לאומיות, רומנטיקה ואוריינטליזם

יוסי דהאן והנרי וסרמן, "מבוא", להמציא אומה (בעריכת י' דהאן וה' וסרמן), תל אביב 2006, עמ' 28-11.

ירון צור, "בפתח המהדורה העברית: היהודי הנודד ומדמיין אומה", בנדיקט אנדרסון, קהילות מדומיינות, תל אביב 1999, עמ' 15-30.

אדוארד סעיד, אוריינטליזם, תל אביב 2000.

יעקב שביט, "הרובד התרבותי החסר ומילוי: בין 'תרבות עממית רשמית' ל'תרבות עממית לא-רשמית' בתרבות העברית הלאומית בארץ-ישראל", התרבות העממית (בעריכת ב"ז קדר), ירושלים תשנ"ו, עמ' 327-346.

התימנים - דימויים וסטריאוטיפים

יאיר שלג, "כבר לא נחמדים", כל העיר, 2/2/96, י"ב בשבט תשנ"ו.

דן אלמגור, "עוד לסוגיית 'התימנים הנחמדים' [לאן באמת נעלמו 'התימנים הנחמדים']", אפיקים: לתחיה רוחנית וחברתית, קיט-קכ, תשס"א-2001, עמ' 50.

נעמי קהתי-ברונר, "צבע האקונומיקה", מוסף הארץ, 13/6/97.

יפה ברלוביץ, "עוזרת בית תימנייה, אם לבן צבר ופלמ"חניק, חותרת תחת המלחמה", הארץ, 21/2/2003.

לימור שיפמן, הערס, הפרחה והאמא הפולנייה: שסעים חברתיים והומור טלוויזיוני בישראל, 1968-2000, ירושלים 2008. [פרק ראשון: סדקים בחומה (מערכון העליות, חידון התנ"ך), עמ' 15-31].

נוסעים לתימן, התימנים באים - המפגש בין יהודי תימן ליהודי המערב

נח גרבר, "אקדמות לגילוי האתנוגרפי של יהדות תימן", תימא, ט, תשס"ו, עמ' 69-96.

נפתלי הרץ אימבר, כל שירי נפתלי הרץ אימבר, תל אביב 1950 [עמ' 221-223: "התימנים" (תרמ"ג)].

גד נחשון, "תדמיתם של יהודי תימן בעיני הרץ אימבר מחבר ה'תקוה'", תימא, ו, תשנ"ח: 95-100.

עזריאל קמון, "בין זכות לזהות: העלייה התימנית ומקומה בגיבוש תודעת הזכות על הארץ בתקופת העלייה השנייה", שורשים במזרח, ד, 1998, עמ' 11-48.

בת ציון עראקי-קלורמן, "ההיסטוריוגרפיה של יהודי תימן וגיוסה להבניית הזהות הלאומית", להמציא אומה (בעריכת יוסי דהאן והנרי וסרמן), תל אביב 2006, עמ' 299-330.

יהודה ניני, ההיית או חלמתי חלום: תימני כנרת - פרשת התיישבותם ועקירתם תרע"ב-תר"ץ 1912-1930, ת"א, עם עובד ועמותת אעלה בתמר, תשנ"ז 1996.

אסתר מאיר-גליצנשטיין, יציאת יהודי תימן: מבצע כושל ומיתוס מכונן, תל אביב 2012.

צבי צמרת, "פרשת התימנים מעמקא (1950)", אלפיים, 23, תשס"ב-2002: 114-141.

רפי שובלי, "פרשת ילדי תימן: דמיון מזרחי?", קשת של דעות: סדר יום מזרחי לחברה בישראל (בעריכת יוסי יונה, יונית נעמן ודוד מחלב), ירושלים 2007, עמ' 174-180.

בועז סנג'רו, "באין חשד אין חקירה אמיתית - דוח ועדת החקירה הממלכתית בעניין פרשת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן", תיאוריה וביקורת, 21, 2002, עמ' 47-76.

צמרת, צבי, 'ועדת פרומקין: ועדת חקירה ממשלתית בנושא חינוך ילדי העולים בשנות המדינה הראשונות', עיונים בתקומת ישראל, מאסף לבעיות הציונות, היישוב ומדינת ישראל, המרכז למורשת בן גוריון, אוניברסיטת בן גוריון בנגב תשנ"א (1991), עמ' 405-439.

יונית נעמן, "ידוע שהתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרח", תיאוריה וביקורת, 28, 2006: 185-192.

התימני ומלאכת האמנות העברית - הבגד והתכשיט הלאומיים

גדעון עפרת, "מושבת בצלאל בבן שמן, 1910-1913", קתדרה, 20, 1981, עמ' 123-164.

מרדכי נרקיס, מלאכת האמנות של יהודי תימן, ירושלים תש"א.

כרמלה אבדר, "התכשיט התימני ומיתוס העתיקות", תימא, י, תשס"ז-2007, עמ' 57-81.

יעל גילעת, "אוריגינאליות ארץ ישראלית: הצורפות של יוצאי תימן ביישוב היהודי", מעשה רוקם [בעריכת כרמלה אבדר], תל אביב 2008, עמ' 302-319.

יעל גילעת, "עיצוב כתרבות: ישראלזציה של מוצרי צורפות יהודית-תימנית", זמנים, 110, 2010, עמ' 80-90.

לצייר את הפאות - התימני כמודל בציור

יגאל צלמונה, "מזרח! מזרח? על המזרח באמנות הישראלית", קדימה: המזרח באמנות הישראלית, ירושלים 1998, עמ' 47-69.

יעל גילעת, צורפות בכור ההיתוך: אומניות יהודי תימן והתהוותה של התרבות החזותית הלאומית בישראל, 1882-1967, באר שבע 2009. [עמ' 345-385: לצייר את פיאותיהם של תימנים: מקומו ותפקידו של המודל התימני בתרבות החזותית בישראל 1906-1960].

גדעון עפרת-פרידלנדר, "הדיוקן התימני: בין הופעה למופע", בכרמי תימן: אנתולוגיה, תל-אביב 2002, עמ' 401-406.

גדעון עפרת, "הפירות הראשונים 1923", בית ראובן: ספר הבית, קטלוג תצוגת הקבע של בית ראובן, תל-אביב 1993, עמ' 33-38.

מיכה וא' ברעם, לצייר באור (האספקטים הצילומיים בעבודותיו של מ"א ליליין) תל אביב תש"ן-1990.

גיא רז, דיוקן תימני: אוריינטליזם יהודי בצילום המקומי, 1881-1948, תל אביב 2012.

חיים גרוסמן, "סיפור ישראלי על בובה של ארץ מולדת", בובה של מולדת: על מזכרות וזהות לאומית, תל אביב 2011, עמ' 51-76.

הסלסול הקולי והצעד התימני - אומנויות הבמה

ענבל פרלסון, שמחה גדולה הלילה: מוסיקה יהודית-ערבית וזהות מזרחית, תל אביב 2006 [עמ' 56-64: זמרות מזרחיות - אחרות כפולה].

גילה פלם, "שילובו של השיר התימני בממסד התרבותי בארץ ישראל של שנות השלושים ע"י ברכה צפירה", אורחות תימן, ירושלים תשמ"ד, עמ' 339-352.

דן אלמגור, שושנת תימן: בני תימן בזמר העברי, תל אביב 2008.

אדוין סרוסי, "חנה'לה התבלבלה", תיאוריה וביקורת, 12, 1999, עמ' 269-277.

עמליה זיו, "דנה אינטרנשיונל", תיאוריה וביקורת, 48, 1999, עמ' 401-411.

דן אוריין, הבעייה העדתית בתיאטרון הישראלי, רמת אביב 2004 [עמ' 33-76: "אנשי הבראשית" - תימנים בתיאטרון העברי].

נילי אריה-ספיר, "קרנבל בתל-אביב: פורים בעיר העברית הראשונה", מחקרי ירושלים בפולקלור, כב, תשס"ג, עמ' 99-121.

דינה רוגינסקי, "הלאומי, האתני ומה שביניהם: בחינה סוציולוגית של יחסי הגומלין בין ריקודי עם, ריקודי עדות וריקודי מיעוטים בישראל", רב קוליות ושיח מחול בישראל (בעריכת הניה רוטנברג ודינה רוגינסקי), תל אביב 2009, עמ' 95-126.

גילה טלידאנו, סיפורה של להקה: שרה לוי-תנאי ותיאטרון מחול ענבל, תל אביב 2005.

Additional Reading Material:

קריאת נוספת

שמואל יבנאלי, מסע לתימן, תל אביב תשי"ב.

יעקב ספיר, ספר מסע תימן, ירושלים תש"ה.

יוסף טובי, חזרת השבט התימני אל מעגל התרבות היהודית - עם העלייה הראשונה ובעקבותיה", לשוחח עם העלייה הראשונה: עיון בין תקופות (בעריכת י' ברלוביץ ו'י' לנג), תל אביב 2010, עמ' 7-126.

46-25.

א' בליבר, "צורת האומה: היסטוריה ואידיאולוגיה", להמציא אומה (בעריכת י' דהאן וה' וסרמן), תל אביב 2006, עמ' 52-29.

אריק הובסבום, לאומיות ולאומים מאז עידן המהפכה, תל אביב 2006. [פרק 2 - קדם-לאומיות עממית, עמ' 71-103]
ארנסט גלנר, לאומים ולאומיות, תל אביב 1994.

שלמה זנד, מתי ואיך הומצא העם היהודי? תל אביב 2008. [פרק 1 - לייצר אומות, עמ' 33-70; פרק 4 - מחוזות של שתיקה: בעקבות הזמן (היהודי) האבוד, א. 'ערב המאושרת' - ממלכת חמיר המתייהדת, עמ' 185-193]

רינה פלד, "האדם החדש" של המהפיכה הציונית, תל אביב 2002.

אניטה שפירא, יהודים חדשים יהודים ישנים, תל אביב 1977 [עמ' 155-174: המיתוס של היהודי החדש].

גורני יוסף, 'היסוד הרומנטי באידיאולוגיה של העליה השניה', אסופות, 10 תשכ"ו-1966, עמ' 55-74.

גרסיאלה טרכטנברג, "המזרח והחברה הישראלית", קדימה: המזרח באמנות הישראלית, ירושלים 1998, עמ' 33-45.

גדעון עפרת, על הארץ: האמנות הארצישראלית פרקי אבות, א', 1993. [עמ' 345-366: "גורלה של אמנות תימן בירושלים"].

גרסיאלה טרכטנברג, בין לאומיות לאמנות: כינון שדה האמנות בתקופת היישוב ובראשית קום המדינה, ירושלים תשס"ו.

מיכאל גלזמן, הגוף הציוני: לאומיות, מגדר ומיניות בספרות העברית החדשה, תל אביב 2007. [פרק ראשון: 'מנער יהודי ירוק ושדוף' ל'גבר יצוק מפלדה': אלטנוילנד כאוטופיה מגדרית ומינית, עמ' 34-66]

רחל אלבוים-דרור, "האישה הציונית האידיאלית", התשמע קולי? ייצוגים של נשים בתרבות הישראלית (בעריכת יעל עצמון), תל אביב 2001, עמ' 95-115.

ניצה דרואן, באין מרבד קסמים - עולי תימן בארץ ישראל (תרמ"ב-תרע"ד), בן צבי, תשמ"ב, עמ' 116-148.

יהודה שנהב, היהודים-הערבים: לאומיות, דת ואתניות, תל אביב 2003.

יגאל צלמונה, מאה שנות אמנות ישראלית, ירושלים 2010 [מקדש במדבר: "בצלאל" בירושלים, עמ' 27-47].

תמר מנור-פרידמן, "ימינו כקדם: על הזיקה למזרח הקדום", קדימה: המזרח באמנות הישראלית, ירושלים 1998, עמ' 95-120.

אריאל הירשפלד, "קדימה: על תפיסת המזרח בתרבות הישראלית", קדימה: המזרח באמנות הישראלית, ירושלים 1998, עמ' 11-31.

ענת הלמן, "ביגוד וישראליות בשנותיה הראשונות של המדינה", זמנים, 110, 2010, עמ' 66-79.

אריאלה אזולאי, "רוח הרפאים של יגאל עמיר", תיאוריה וביקורת, 17, 2000, עמ' 9-26.

נורית שילה-כהן, בצלאל של שץ 1906-1929, ירושלים תשמ"ג [עמ' 149-181; 187-200; 201-232].

ש' חינסקי, "רוקמות התחרה מבצלאל", תיאוריה וביקורת, 11, חורף 1997, עמ' 177-205.

איילה רז, חליפות העתים: מאה שנות אופנה בארץ-ישראל, ישראל 1996.

משכית : מארג מקומי, תל-אביב תשס"ג.

שלי שנהב-קלר, "על בובות, מזכרות וזהות לאומית", בובה של מולדת: על מזכרות וזהות לאומית, תל אביב 2011, עמ' 9-49.

אריאלה שדמי, "הכמיהה למלאות ההווה, הכמיהה אל הכוח: הערות ראשוניות על הוויתן של נשים אשכנזיות בישראל", התשמע קולי? ייצוגים של נשים בתרבות הישראלית (בעריכת יעל עצמון), תל אביב 2001, עמ' 408-426.

לויטה, עפרת, תמוז, סיפורה של אמנות ישראל מימי בצלאל ב-1906 ועד ימינו, מסדה 1987, [13-31: "האמנות האוטופיסטית של בצלאל"; 33-51: "שנות העשרים: אקזוטיקה של חולות וגמלים].

בת שבע גולדמן אידה, זאב רבן: סימבוליסט עברי, ירושלים 2001.

אבל פן, ציורי התנ"ך ועוד, ירושלים 2003.

כרמלה רובין, ראובן רובין: מקום חלום, תל אביב 2006.

יוסף טובי, "מאמרו של ש"ד גויטיין 'על פיאות ועל סימנים'", תימא, ה, תשנ"ו, עמ' 97-110.

נעמי בהט-רצון, ברגל יחפה - מסורת יהודי תימן במחול בישראל, תל אביב 1999 [עמ' 19-42; 133-150; 63-82].

שרי אלרון, "לרקוד עברית: העבריות ביצירתן של רינה ניקובה ולהקת התימניות", רב קוליות ושיח מחול בישראל (בעריכת הניה רוטנברג ודינה רוגינסקי), תל אביב 2009: 155-187.

גדעון עפרת, אדמה, אדם, דם: מיתוס החלוץ ופולחן האדמה במחזות ההתיישבות, תל אביב 1980.

דן רון, ריקודי עם בישראל, תל אביב, 2011.

דן רונן , "שלושים שנה ללהקת עמקא", מחול עכשיו, 12, 2005, עמ' 71-75.

Stephan, W.G., Ybarra, O., & Bachman, G. (1999). Prejudice Toward Immigrants: An Integrated Threat Theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 29: 2221-2237.

C. Neil Macrea & C. Stangor & M. Hewstone, *Stereotypes and Sterotyping*, New York 1996.

Course/Module evaluation:

End of year written/oral examination 0 %

Presentation 0 %

Participation in Tutorials 0 %

Project work 100 %

Assignments 0 %

Reports 0 %

Research project 0 %

Quizzes 0 %

Other 0 %

Additional information: